

ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ

Викладач: кандидат філософських наук, доцент кафедри, Бірюкова Тетяна Федорівна

Кафедра: соціології, IV корпус, ауд. 309

E-mail: tatyana.bir2062@gmail.com

Телефон: 067-609-24-81, 061-228-41-04

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення), Viber, Telegram, ZOOM

Освітня програма, рівень вищої освіти	ОПП Соціологія, ОПП Соціологія медіації та кримінології Перший (бакалаврський)					
Статус дисципліни	Нормативна					
Кредити ТKTS	3	Навч. рік	2023-2024	Рік навч. – 1	Тижні	14
Кількість годин	90	Кількість змістовних модулів			Лекційні заняття – 14 год (7 лекцій) Практичні заняття – 14 год (7 семінарів) Самостійна робота – 62	
Вид контролю	Залік			Опитування, Індивідуальні завдання, Тестова перевірка знань		
Посилання на курс в Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1973					
Консультації: <i>особисті</i> – вівторок з 14-30 до 16-00, VI к., ауд. 309, четвер з 13.00 до 14.30 (очно або в ZOOM), <i>дистанційні</i> – Moodle (особисті повідомлення), Viber, Telegram, ZOOM за домовленістю.						

ОПИС КУРСУ

Дисципліна «Теорія пізнання» вивчає природу пізнання, закономірності пізнавальної діяльності людини, її пізнавальні можливості та здібності; передумови, засоби та форми пізнання, а також відношення знання до дійсності, закони його функціонування та умови й критерії його істинності й достовірності.

Метою навчальної дисципліни «Теорія пізнання» є сприяння розвитку наукового світогляду та наукового мислення здобувачів освіти шляхом поглибленого розуміння природи пізнання і мислення, сутності пізнавального процесу та пізнавального відношення людини до світу; взаємодії пізнання і розуміння; здобуття студентами знань з теорії, методології та методів наукового пізнання.

В процесі вивчення здобувач освіти набуває базових навичок проведення досліджень, які відповідають нормам, критеріям, внутрішньому змісту наукового пізнання, формування критичного мислення на основі наукової свідомості та самосвідомості, як у професійній, так і у повсякденній життєдіяльності, порівнювати системи знань, відрізнити наукове, псевдонаукове, позанаукове, ненаукове та інші форми знання, використовувати послідовний та виважений, логічно когерентний підхід до вирішення проблем та питань: пов'язаних із професійною діяльністю.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент зможє:

- критично осмислювати проблеми в науковій або професійній діяльності на межі предметних галузей;
- вирішувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог;
- досліджувати феномени, які відносяться безпосередньо до сфери, яка становить науковий інтерес для здобувачів освіти згідно майбутньої спеціальності;
- в ході рефлексії та безпосереднього аналізу та синтезу розрізнати наукову теорію, ідею, поняття, експеримент від ненаукових форм знання та псевдонаукових (перетворених форм науки);
- застосовувати фундаментальні методи наукового пізнання;
- застосовувати методи пізнання, притаманні для теоретичних досліджень в галузі соціально-поведінкових наук, зокрема соціології, в залежності від співвідношення в цій області знань теоретичної, емпіричної, прикладної та фундаментальної складових, ролі моделей, наукових абстракцій, методології точних наук (теорія ймовірності, теорія ігор, математичних методів в соціології тощо), математичних об'єктів та символічних формальних мов – засобів вираження чи репрезентації знань в межах певних аксіоматизованих систем відображення та фіксації;
- глибше розуміти теоретичні (та інші фундаментальні) аспекти майбутньої професійної, наукової чи організаційної діяльності, умови її генези та суттєві складові, без яких вона не виникла б та які є суттєвими чинниками теперішнього й майбутнього у її галузі.

Результати навчання, які досягаються за допомогою вивчення дисципліни «Теорія пізнання» логічно співвідносяться з програмними результатами навчання (ПРН), зазначеними у освітній програмі, а саме:

- використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності;
- застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі;
- пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач;
- вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації;
- обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури;
- вміти розробляти програму соціологічного дослідження.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Тексти лекцій, презентації лекцій, плани семінарських занять та методичні вказівки до їх підготовки, методичні рекомендації до виконання самостійних завдань, перевірочні тестові завдання розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1973>

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Поточні контрольні заходи:

Участь в дискусії з тем семінарських занять (max 3 бали).

Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 бали

Неповна відповідь на питання семінару – 4 бали,

Фрагментарна відповідь на питання семінару – 2 бали;

Коротке повідомлення по темі – 1 бал.

Критерії оцінювання теоретичного завдання (тест у системі moodle):

Кількість правильних відповідей (1 питання – 0,5 бали) – усього 10 питань - тах 5 балів. Кількість перевірочних тестів – 2.

Критерії оцінювання практичного завдання:

5-4 балів – відповідь показує належне володіння практичним методом дослідження, матеріал подається аргументовано, демонструється детальна обізнаності у організації творчого процесу;
3-1 бал – поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел з онтології творчості.
Усього за змістовні модулі здобувач освіти може набрати 60 балів.

Підсумкові контрольні заходи:

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться по закінченні вивчення курсу з метою оцінювання результатів засвоєння здобувачами освіти навчальної дисципліни на завершальному етапі.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку, який складається з:

- 1) проходження залікового тесту, який складається з 20 питань (20 білів);
- 2) відповіді на два теоретичні питання – кожне питання по 5 балів (всього 10 білів);
- 3) виконання практичного завдання – 10 балів

Загальна кількість за підсумковий семестровий контроль складає 40 балів.

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (тах 60%)			
Розділ I Змістовний модуль 1, 2	Вид теоретичного завдання (тестування, опитування, дискусії під час лекційних та семінарських занять)	з 12.02.2024 р. по 30.03.2024 р.	30 балів, 30% від загальної кількості
	Вид практичного завдання (виконання практичних завдань, порівняльний аналіз)		
Розділ II Змістовний модуль 3, 4	Вид теоретичного завдання (тестування, опитування, дискусії під час лекційних та семінарських занять)	з 01.04.2024 р. по 19.05.2024 р.	30 балів, 30% від загальної кількості
	Вид практичного завдання (виконання практичних завдань, порівняльний аналіз, проєкт наукового дослідження)		
Підсумковий контроль (тах 40%)		20.05 –	40 балів – 40%
Підсумкове теоретичне завдання		25.05.2024 р.	30 балів – 30%
Підсумкове практичне завдання			10 балів – 10 %
Разом			100 балів – 100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольний захід	Кількість балів
Змістовий модуль 1 Теорія пізнання та її вихідні положення. Сутність пізнання			
Тиждень 1 Лекція 1	Вступ до курсу «Теорія пізнання». Теорія пізнання та її вихідні положення. Пізнання як форма відображення світу.	Дискусія в ході лекції	2 бали
Тиждень 2 Семінар 1	Форми духовного опанування світу людиною Пізнавальне відношення людини до світу.	Опитування	5 балів
Тиждень 3 Лекція 2	Пізнання як специфічний вид людської діяльності	Завдання до лекцій 1, 2	3 бали
Тиждень 4 Семінар 2	Структура пізнання: історичні типи, види, рівні пізнання	Опитування	5 балів
Змістовий модуль 2 Наукове пізнання та його специфіка			
Тиждень 5 Лекція 3	Сутність наукового пізнання	Дискусія в ході лекції	2 бали
Тиждень 6 Семінар 3	Наукове пізнання та його специфіка. Принципи наукового пізнання	Опитування	5 балів
Тиждень 7 Лекція 4	Пізнання і розуміння	Завдання «Робота з текстами»	3 бали
Тиждень 8 Семінар 4	Взаємодія теорії і психології пізнання	Опитування	5 балів
Тиждень 8	Проміжний контроль. Тестування за змістовними модулями 1, 2	Тестування	5 балів
Змістовий модуль 3 Методологія і методи наукового пізнання			
Тиждень 9 Лекція 5	Методологія наукового пізнання. Поняття про метод. Фундаментальні (філософські) методи пізнання	Дискусія в ході лекції	2 бали
Тиждень 10 Лекція 6	Понятійно-категоріальний апарат. Фундаментальні філософські категорії та їх пізнавальні можливості	Дискусія в ході лекції	2 бали
Тиждень 11 Семінар 5	Загальнонаукові методи пізнання, їх пізнавальні можливості	Опитування	5 балів
Тиждень 12 Семінар 6	Емпіричні методи пізнання та їх пізнавальні можливості	Опитування	5 балів
Змістовий модуль 4 Організація наукового дослідження			
Тиждень 13 Лекція 7	Організація наукового дослідження	Дискусія в ході лекції	2 бали
Тиждень 14 Семінар 7	Практичне заняття. Робота в мікро-групах Організація наукового дослідження	Виконання практич. завдань	4 балів
Тиждень 14	Проміжний контроль. Тестування за змістовними модулями 3, 4	Тестування	5 балів
Всього			60
Тиждень 15	Заліковий тиждень. Залік з Теорії пізнання		40
Всього			100

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Бистрицький Є. Місце розуміння у пізнавальному досвіді. *Філософська думка*. 2005. № 5. С. 37-46.
2. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. Возняк В. Розсудок, розум, повсякденність. *Філософська думка*. 2006. № 5. С. 3-22
4. Горlach М.І., Кремень В.Г., Ніколаєнко С.М., Требін М.П. Основи філософських знань: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 1028 с.
5. Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямовувати свій розум і відшукувати істину в науках / пер. з франц. К.: Тандем, 2001. 104 с.
6. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 224 с.
7. Єдинак С.В. Філософія: Онтологія. Теорія пізнання. Логіка. Етика: конспект лекцій. Суми: Видавництво СумДУ, 2007. 92 с.
8. Ільїн В. Теорія пізнання. Соціальна епістемологія. Соціологія знання: монографія. Київ: Академвидав, 2008. 208 с.
9. Критичне мислення: освіта, творчість, цінності : монографія / За заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. 299 с.
10. Логіка : підручник. 2-ге вид., виправлене / А.Є. Конверський. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2017. 319 с.
11. Мельничук О.Д. Теорія пізнання як основа когнітивної науки: філософський та лінгвістичний аналіз. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 10. Т.2. С. 10-15.
12. Мінаков М.А. Теорія пізнання і аналітична філософія. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2004. № 4. С. 45-50.
13. Мислення, пізнання, навчання: синергія взаємодії : посібник / За заг. ред. М.В. Ліпіна. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. 125 с.
14. Надвигина Т. Сучасний аналіз розуміння. *Психологія і суспільство*. 2010. № 4. С. 58-64.
15. Основи теорії пізнання: методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів усіх напрямів підготовки / Уклад. Семенов В.Г., Колотило М.О., Денисенко Н.В., Черкасов С.М. Київ: НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2016. 139 с.
16. Петрушенко В. Гносеологія та епістемологія: навч. Посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 209 с.
17. Решетов О.О., Кирильчук В.Т., Стежко З.В. Наукове пізнання. Проблема істини. Роль практики. *Наукові записки*. Вип 12. Ч. 1. С. 45-48.
18. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки : підручник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
19. Фаренік С.А. Логіка і методологія наукового дослідження. Наук.-методичний посібник. Київ: Видавництво УАДУ, 2006. 346 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

Навчальні матеріали, що публікуються з позначкою офіційного сайту Освіта. UA. URL: <https://osvita.ua>
Національний репозитарій академічних текстів. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/>
Наукова бібліотека ЗНУ. URL: <https://library.znu.edu.ua/>
Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

РЕГУЛЯЦІЇ І ПОЛІТИКИ КУРСУ¹

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим. У який спосіб і у які терміни здійснюється відпрацювання пропущених занять?

Політика академічної доброчесності

Які заходи перевірки на плагіат будуть вжиті викладачем? Які санкції будуть застосовані до студентів, що вдалися до списування, плагіату чи інших проявів недоброчесної поведінки? Надати посилання на приклади оформлення цитувань, посилань на авторів фото, ілюстрацій тощо.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Чи можна під час занять користуватися мобільними телефонами, ноутбуками, планшетами та іншими персональними гаджетами? Якщо так, за яких умов?

Комунікація

У який спосіб здійснюватиметься комунікація викладача зі студентами (електронна пошта, Moodle, інші засоби комунікації)? У який термін викладач відповідатиме на письмові запити студентів? Чи існують формальні вимоги до оформлення таких запитів? Якщо так, то які?

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2023-2024 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2023-2024 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ:** <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

¹ Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів тощо. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога Марті Ірини Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Борисов Костянтин Борисович**
Електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: Тел. (061) 228-75-50

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>
Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocnu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>